

STORTINGET

Innst. 280 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 73 L (2020–2021)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i skadeserstatningsloven (kapitaliseringsrente ved utmåling av personskadeerstatning)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag om en endring av skadeserstatningsloven § 3-9. Forslaget går ut på å gi en hjemmel til å kunne fastsette kapitaliseringsrenten ved utmåling av personskadeerstatning i forskrift.

I norsk rett tilkjennes erstatning for skade på person nesten utelukkende som et engangsbeløp. Når engangserstatning skal tilkjennes for fremtidig tap (tap av fremtidig inntekt og fremtidige utgifter), må det fremtidige tapet neddiskonteres til en nåverdi. Det vil si at man beregner hvor stort engangsbeløpet må være for at hovedstolen (det tilkjente beløpet) og avkastningen til sammen vil dekke den fremtidige skaden. Dette er i tråd med det erstatningsrettslige prinsippet om den skadelidtes rett til full erstatning. Det samme gjelder ved utmåling av ménerstatning.

For å komme frem til hvor stort engangsbeløpet skal være, må man stipulere en rente som reflekterer den avkastningen den skadelidte må forventes å få på den kapitalen han eller hun får utbetalt i nåverdi. Denne renten omtales som kapitaliseringsrenten. Jo høyere kapitaliseringsrente som anvendes, desto lavere blir erstatningsbeløpet.

Det er i dag opp til domstolene å fastsette hvilken kapitaliseringsrente som skal benyttes når de utmåler

personskadeerstatning. Formålet med lovforslaget er å legge til rette for at kapitaliseringsrenten kan fastsettes i forskrift og dermed uavhengig av eventuelle tvister som måtte komme opp for domstolene. Dersom kapitaliseringsrenten fastsettes i forskrift, vil dette forenkle erstatningsoppgjørene, gi aktørene og partene større forutberegnelighet og forebygge tvister.

Lovforslaget går ut på at den kapitaliseringsrenten som fastsettes i forskrift, skal gjelde generelt. Departementet foreslår likevel også å lovfeste at dersom særlige hensyn tilsier det i en konkret sak, kan retten bruke en annen rente ved utmålingen av engangserstatningen enn den som følger av forskrift.

Videre foreslår departementet en hjemmel til at det kan fastsettes en egen kapitaliseringsrente for de tilfellene der erstatningen fullt ut eller delvis skal plasseres som bankinnskudd som følge av vergemålslovens regler om forvaltning av finansielle eiendeler som eies av personer med verge. Bakgrunnen for dette forslaget er at det kan være behov for en egen rente for tilfeller der det på grunn av de nevnte reglene i vergemålsloven ikke vil være aktuelt å velge investeringsmåter som innebærer høyere risiko, men også muligheter for høyere avkastning av erstatningsbeløpet, enn ved plassering i bank.

En kapitaliseringsrente som fastsettes i forskrift med hjemmel i lovforslaget, vil få betydning for utmålingen av erstatning ved personskade etter skadeserstatningsloven kapittel 3. En slik rente vil også få betydning ved utmåling av erstatning etter lover som henviser til utmålingsreglene i skadeserstatningsloven, jf. blant annet voldsoffererstatningsloven og pasientskadeloven.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Böhler og Jenny Klinge, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, vil vise til at regjeringen i denne proposisjonen foreslår en endring av § 3-9 i lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning (skadeserstatningsloven). Forslaget går ut på å etablere en lovhjemmel til å kunne fastsette en generell kapitaliseringsrente ved utmåling av personskadeerstatning, i forskrift.

Komiteen vil vise til at formålet med lovendringen er å fastsette kapitaliseringsrenten i forskrift, som igjen vil kunne forenkle erstatningsoppgjørene, gi aktørene og partene større forutberegnelighet og forebygge tvister. Komiteen fremhever at en slik hjemmel må sikre at kapitaliseringsrenten avspeiler det erstatningsrettslige prinsippet om den skadelidtes rett til full erstatning.

Komiteen vil vise til at det i norsk rett nesten utelukkende tilkjennes erstatning for skade på person som et engangsbeløp. Dermed vil størrelsen på kapitaliseringsrenten ha stor betydning for det endelige erstatningsbeløpet. For å komme frem til hvor stort engangsbeløpet skal være, må man stipulere en rente som reflekterer den avkastningen den skadelidte må forventes å få på den kapitalen han eller hun får utbetalt i nåverdi. I praksis vil det si at hovedstolen (det tilkjente beløpet) og avkastningen av denne til sammen vil dekke den fremtidige skaden.

Komiteen vil vise til at forslaget til endring av § 3-9 i skadeserstatningsloven ble sendt på høring 30. august 2019, med høringsfrist 2. desember 2019. Komiteen vil videre vise til at departementet mottok 19 høringssvar med merknader. Komiteen merker seg at de fleste av disse gir sin støtte til forslaget om å gi en hjemmel i skadeserstatningsloven til å fastsette kapitaliseringsrenten i forskrift, og at ingen av høringssvarene gir uttrykk for at kapitaliseringsrenten ikke skal være uttrykt som en realrente. Til dette bemerkes det fra regjeringen i proposisjonen at dette også følger av gjeldende rett for kapitaliseringsrenten.

Komiteen registrerer at flere av høringssvarene trekker frem at risikoprofilen som legges til grunn, bør være lav, da dette ofte vil være erstatning til personer som allerede er sårbare, og fordi risikoprofilen vil få stort utslag for den utmålte erstatningssummen. Regjeringen skriver i proposisjonen at dette er et relevant argument, men mener allikevel at kapitaliseringsrenten bør fastsettes ut fra en forventning om investeringer

med en noe høyere risiko enn plassering av beløpet på sparekonto i bank.

Komiteen registrerer også at noen av høringssvarene trekker frem en nødvendig differensiering av kapitaliseringsrenten ut i fra lengden på hva erstatningen skal dekke. I proposisjonen avviser regjeringen behovet for dette, da den generelle kapitaliseringsrenten foreslås fastsatt ut fra en antakelse om at den skal ha en viss varighet og sikre stabilitet. Samtidig trekkes det frem at det anses viktig at kapitaliseringsrenten justeres ofte nok til at endringer ikke blir markante når de innføres.

Komiteen vil vise til de spesielle utfordringene domstolene erfarer når det tilkjennes erstatning for fremtidig skade for personer som er under verge, der erstatningen fullt ut eller delvis skal plasseres som bankinnskudd ifølge vergemålslovens regler om forvaltning av finansielle eiendeler.

Komiteen viser til at det i lovforslaget er tatt høyde for at retten i særlige tilfeller skal kunne anvende en annen utmåling for engangserstatningen, når spesielle hensyn tilsier dette. Komiteen registrerer videre at de foreslåtte forutsetninger for benyttelse av en slik unnaksregel skal forbeholdes tilfeller der det foreligger særlige omstendigheter som gjør at en anvendelse av den alminnelige kapitaliseringsrenten vil føre til et lite rimelig resultat. Den foreslåtte bestemmelsen er med andre ord ment å være en snever sikkerhetsventil for helt spesielle tilfeller, og fortrinnsvis til gunst for den skadelidte.

Komiteen registrerer at endringer av kapitaliseringsrente som fastsettes i forskrift med hjemmel i lovforslaget, også vil få betydning ved utmåling av erstatning etter lover som henviser til utmålingsreglene i skadeserstatningsloven, jf. blant annet voldsoffererstatningsloven og pasientskadeloven.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i skadeserstatningsloven (kapitaliseringsrente ved utmåling av personskadeerstatning)

I

I lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning gjøres følgende endringer:

§ 3-9 overskriften skal lyde:

§ 3-9 (*engangserstatning eller terminvise beløp, kapitaliseringsrente*)

§ 3-9 nytt annet ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift fastsette en kapitaliseringsrente (realrente) som skal anvendes for å komme frem til nåverdien av fremtidig tap når erstatningen fastsettes til en engangssum. Hvis særlige hensyn tilsier det, kan retten anvende en annen rente enn den som følger av forskrift gitt i medhold av første punktum. Kongen kan fastsette en

egen kapitaliseringsrente (realrente) som kan anvendes i tilfeller der erstatningen fullt ut eller delvis skal plasseres som bankinnskudd etter vergemålsloven § 51 første ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i justiskomiteen, den 9. mars 2021

Lene Vågslid

leder

Martin Henriksen

ordfører

